

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “แนวคิดและรูปแบบจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและรูปแบบสวัสดิการชุมชนขององค์กรชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชน เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิดและปลายปิดบางส่วน โดยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ คนในชุมชนและสมาชิกองค์กรชุมชนพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอ่างทอง จำนวน 250 คน และได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 225 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90 ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ประมวลผลเชิงสถิติ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติหรือการวิจัยทางสังคม (SPSS) โดยผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.2 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 25.3 สถานภาพสมรส ร้อยละ 60.0 การศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ร้อยละ 31.1 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 20.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 4,501-7,500 บาท ร้อยละ 33.3 เป็นสมาชิกองค์กรสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 61.8 และจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกองค์กรสวัสดิการชุมชนเป็นแบบสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 55.4 บริการที่ได้รับเป็นเงินทุนหมุนเวียน ร้อยละ 55.4 และใช้บริการมากกว่า 2 ครั้ง ร้อยละ 36.18

2. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของประชากรกลุ่มตัวอย่างต่อการจัดสวัสดิการชุมชน

ในการศึกษารครั้งนี้ได้แบ่งปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการจัดสวัสดิการชุมชนเป็น 6 ด้าน ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วม จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) การเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.3
- 2) การเข้าร่วมในองค์กรเนื่องจากเห็นด้วยกับเป้าหมาย/ภารกิจ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.1
- 3) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วยเหตุผลต้องการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.1
- 4) การมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบการจัดบริการ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.6
- 5) การมีส่วนร่วมในการพิจารณา/คัดกรองผู้รับบริการสวัสดิการชุมชน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 37.8

สรุปภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมจากผลการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32

2.2 ด้านผลประโยชน์ตอบแทน จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อด้านผลประโยชน์ตอบแทนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) บริการที่จัดเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น/สามารถแก้ปัญหาทุเลาลงได้ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.9
- 2) บริการที่ได้รับตรงกับความต้องการ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.9
- 3) การให้บริการที่ดีของเจ้าหน้าที่เป็นไปตามความคาดหวัง พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.6
- 4) ความพึงพอใจกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.7
- 5) หลักเกณฑ์อัตราการออมต่อผลประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสม พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.8

สรุปภาพรวมด้านผลประโยชน์ตอบแทน จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านผลประโยชน์ตอบแทนอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28

2.3 ด้านการขยายตัวของสมาชิก จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการขยายตัวของสมาชิกในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การจัดบริการต่างๆ เป็นไปอย่างครอบคลุม พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.2

2) คนในครอบครัว/ชุมชนมีความต้องการเป็นสมาชิกขององค์กรเพิ่มขึ้น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.0

4) การปรับเปลี่ยนกิจกรรมการให้บริการที่เอื้อต่อผลประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายอื่นมากขึ้น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.0

สรุปภาพรวมด้านการขยายตัวของสมาชิก จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านการขยายตัวของสมาชิกอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19

2.4 ด้านการเรียนรู้และการทำกิจกรรม จากผลการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการเรียนรู้และการทำกิจกรรมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การมีโอกาสเข้าไปทำกิจกรรมจัดสวัสดิการอยู่เสมอ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.4

2) องค์กรชุมชนมีการจัดอบรมส่งเสริมอาชีพเป็นระยะ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.7

3) การจัดเวทีประชาคมเพื่อทราบปัญหาที่สำคัญของชุมชนและแนวทางแก้ไข พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 35.6

4) การรู้จักดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียงและเสียสละเพื่อชุมชน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.4

สรุปภาพรวมด้านการเรียนรู้และการทำกิจกรรม จากผลการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านการเรียนรู้และการทำกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14

2.5 ด้านการให้การยอมรับ จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการให้การยอมรับในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การยอมรับในด้านผู้นำ/คณะกรรมการ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.2

2) ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างท่านและกรรมการในการบริการและส่วนตัว พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.4

3) ความต้องการพึ่งพาการจัดสวัสดิการขององค์กรชุมชนมากกว่าของรัฐ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.4

4) การจัดบริการด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.6

5) ความเสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่/กรรมการ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.7

สรุปภาพรวมด้านการให้การยอมรับ จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านการให้การยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33

2.6 ด้านการประสานงาน จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการประสานงานในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) การประสานงานร่วมมือกับองค์กรชุมชนอื่น เพื่อขยายเครือข่ายให้ความมั่นคง พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40

2) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรชุมชนอื่น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40

3) การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.7

4) การสนับสนุนขององค์กรภาครัฐ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.6

5) การสนับสนุนขององค์กรภาคเอกชน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.2

6) การสนับสนุนขององค์กรภาคประชาชน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40

สรุปภาพรวมด้านการประสานงาน จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการประสานงานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09

3. ข้อเสนอแนะที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ

จากผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นใน 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 องค์กรชุมชนควรเพิ่มบริการ/กิจกรรม ส่วนร่วม ใน 2 ด้าน คือ

1) ด้านผลประโยชน์ตอบแทน

ต้องจัดสวัสดิการให้ทั้งสมาชิกในชุมชน ผู้นำ/กรรมการและประชาชนที่ไม่เป็นสมาชิกในสวัสดิการสังคมต่างๆ เช่น การรักษาพยาบาล การสวัสดิการสังคมแก่ผู้ประสบปัญหา และการออมทรัพย์ในรูปแบบสหกรณ์

2) ด้านการเรียนรู้และทำกิจกรรม

ต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง และจัดให้มีสถานที่เอนกประสงค์ในการจัดกิจกรรมชุมชนต่างๆ แก่สมาชิกและคนในชุมชน

3.2 ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนทำให้ชุมชนยั่งยืน คือ

1) การมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้สมาชิกและประชาชนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

2) ผู้นำและคณะกรรมการต้องมีภาวะผู้นำที่ดี (Leadership) เช่น ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ เสียสละ และโปร่งใส

3) การสนับสนุนของภาครัฐในด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ ความรู้ที่เป็นประโยชน์

4) การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บริหารจัดการองค์กรชุมชน

5) การประสานความร่วมมือและระดมทรัพยากรกับองค์กรทุกภาคส่วน

การอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาที่กล่าวข้างต้นได้ปรากฏข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญในการนำไปเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์หาลู่ข้อเสนอแนะต่อไปดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40-49 ปี การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งมีความสามารถไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจึงต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักที่เป็นพื้นฐานเดิม โดยการทำเกษตรกรรมอยู่ในที่ดินตนเองหรือเช่าพื้นที่ของผู้อื่นทำการเกษตรโดย ร้อยละ 20.4 และประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้หญิงส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรส แต่ส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้าน

ดูแลบ้านและรับภาระเลี้ยงบุตรหลาน ส่วนสามีหรือบุตรออกไปประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว ซึ่งประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่สูงมากนัก จากผลการศึกษาอยู่ระหว่าง 4,501-7,500 บาท ร้อยละ 33.3 และต่ำกว่า 4,500 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 32.9 นอกจากนี้ จะมีประชากรกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มประกอบอาชีพค้าขาย พนักงานบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ และข้าราชการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาท ขึ้นไป หากมองในภาพรวมจะเห็นว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาไม่สูงมาก จึงขาดโอกาสที่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง ดังนั้น จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ประกอบอาชีพและมีรายได้เลี้ยงครอบครัวรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 197 คน คิดเป็น ร้อยละ 87.5 ในส่วนการเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 62.8 และการเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กร ร้อยละ 55.4 จากการเข้าเป็นสมาชิก เพื่อจะได้รับสวัสดิการจากองค์กรชุมชน และต้องการมีบทบาทเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรต่างๆ ด้วยไม่ว่าจะกิจกรรม พิธีการในชุมชน หรือเป็นการมีบทบาทดูแลขยายผลส่งเสริมสนับสนุนประชากรผู้เดือดร้อนอื่นในชุมชนด้วย สำหรับกลุ่มที่เป็นสมาชิกสมทบเพื่อเข้าร่วมรับผลประโยชน์ก็มีจำนวนมากเช่นกันถึง ร้อยละ 44.6 แสดงให้เห็นว่าองค์กรสวัสดิการชุมชนไม่ได้มีบทบาทจำกัดแต่เพียงว่าจะให้การช่วยเหลือสนับสนุนเพียงผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเท่านั้น แต่ยังสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่ทุกคนในชุมชนนั้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสไตล คัมทรีพยอนันต์ (อ้างในพัฒนาพร กิตติวิบูลย์, 2543, น.6) ได้กล่าวว่า “การใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการนำชุมชนมาเป็นหลักในการปฏิบัติงาน โดยสร้างให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายเกิดจิตสำนึกของการมีส่วนร่วม ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผลงาน เกิดอุดมการณ์ร่วมกันว่าชุมชนเป็นของตนเอง ทำงานเพื่อชุมชนโดยชุมชน” จึงเปิดโอกาสให้คนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกและผู้ได้รับความเดือดร้อนสามารถมาใช้บริการได้ตามความจำเป็นหรือตามข้อกำหนดของกฎระเบียบกติกาขององค์กรชุมชนนั้น ซึ่งผลจากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างมาใช้บริการมี 199 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 225 คน คิดเป็น ร้อยละ 88.44 และที่มาใช้บริการจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 38.22 คือ เงินทุนหมุนเวียนในรูปของกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน มีการบริการในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งคนในชุมชนรวมตัวกันและมีการคัดเลือกตัวแทนมาเป็นคณะกรรมการในส่วนงบประมาณเกิดจากการสะสมทรัพย์หรือได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งจากราชการหรือการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากแนวคิดรูปแบบการจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสวัสดิการสังคมโดยเฉพาะหรือกล่าวได้ว่า “เงินเป็นเครื่องมือ เป้าหมาย คือ สวัสดิการชุมชน” (อภิญา เวชชัย และศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2547, น.167-184) เช่น กองทุนหมุนเวียนของชุมชนไทรน้อย กลุ่มสัจจะออม

ทรัพย์สินของชุมชนบางรักพัฒนา เป็นต้น ซึ่งการขอรับบริการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อไปประกอบอาชีพหรือยืมไปใช้จ่ายกรณีฉุกเฉิน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตรหลาน เป็นต้น จะมีการกำหนดระยะเวลาค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกรายอื่นต่อไป และมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในราคาถูก เพื่อเป็นการพอกพูนเงินกองทุนส่วนหนึ่งและเป็นการเร่งรัดผู้กู้ยืมทางอ้อมที่ควรต้องส่งเงินคืนตามระยะเวลากำหนด

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จการจัดสวัสดิการชุมชนขององค์กรชุมชน เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.32 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประเด็นต่างๆ ของด้านการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสในการออกความคิดเห็น เช่น ในรูปแบบเวทีชาวบ้านประชุมกลุ่มสมาชิก เวทีประชาคม ให้สมาชิก/คนในชุมชนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้สามารถจัดสวัสดิการชุมชนตรงความต้องการสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสภาพแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษามานันต์สวัสดิ์ พัฒนวิบูลย์ (2546, น.91-100) อธิบายว่า “การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและการจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชน โดยสมาชิกมีความพึงพอใจมากในสวัสดิการที่ได้รับและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ คือ การตอบสนองความต้องการของสมาชิก” เช่น เงินทุนหมุนเวียน การฝึกอบรมอาชีพ และเงินสงเคราะห์ เป็นต้น นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบการจัดบริการ การมีส่วนร่วมในการพิจารณา/คัดกรองผู้รับบริการสวัสดิการชุมชน และการเข้ามามีส่วนในองค์กรเนื่องจากเห็นด้วยกับเป้าหมาย/ภารกิจขององค์กรชุมชนที่ผลจากการศึกษาพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการอย่างเปิดเผยของการจัดสวัสดิการชุมชนนั้น ทำให้องค์กรชุมชนมีความยั่งยืนจากแนวคิดชุมชนเป็นฐานซึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมต่างๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมของคนในการดำเนินการเพื่อชุมชนโดยชุมชน และยังสอดคล้องกับ สนธยา พลศรี (2542, น.24) ได้กล่าวถึง “ชุมชนว่าเป็นกลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกันมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพันเอื้ออาทรกัน รายได้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน” และสิ่งสำคัญซึ่งเห็นได้จากผลการศึกษา ร้อยละ 39.1 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วยเหตุผลต้องการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั่นเอง

2. ด้านผลประโยชน์ตอบแทน พบว่า การจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ และตรงความต้องการกับปัญหาจะทำให้ประชาชนสามารถมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาของคนในชุมชนให้ทุเลาลงได้ ซึ่งเห็นได้จากผลการศึกษาด้านผลประโยชน์ตอบแทนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.28 อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก แสดงว่าบริการที่องค์กรชุมชนที่มีการจัดสวัสดิการนั้นค่อนข้างตรงกับความต้องการของคนในชุมชนรวม ทั้งอัตราการออมทรัพย์ที่องค์กรกำหนดก็มีความเหมาะสมและมีความพึงพอใจกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดจุดแข็งของการจัดสวัสดิการ โดยฐานกลุ่มออมทรัพย์ของอภิญา เวชชัย และศิริพร ยอดกมลศาสตร์ (2547,น.167-184) ได้อธิบายว่า “การใช้สวัสดิการเป็นแรงจูงใจในการออมทรัพย์โดยการใช้การออมทรัพย์เป็นเครื่องมือและเงื่อนไขในการได้รับสวัสดิการ และใช้ในการจูงใจให้ผู้คนได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งการใช้สวัสดิการไปในการจูงใจให้เกิดการพึ่งตนเอง” ในสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยจูงใจให้คนในชุมชนมาสนับสนุนองค์กรสวัสดิการชุมชนด้วยความเต็มใจการมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับ นอกจากความจูงใจสวัสดิการแล้วยังมีด้านอื่น คือ ได้ผู้นำองค์กรที่ซื่อสัตย์ไว้ใจได้ หรือการบริการพื้นฐานด้านอื่นๆ สิ่งที่น่าสนใจที่คนในชุมชนอยากให้มีการจัดสวัสดิการเพิ่มเติม ได้แก่ สวัสดิการรักษาพยาบาล ซึ่งน่าจะเป็นกรณีการช่วยออกค่าใช้จ่ายสมทบบางส่วน เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร หรือค่ายาบางชนิด หรือการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่ไม่ต้องเดินทางไปโรงพยาบาลของรัฐ เพราะโดยปกติประชาชนได้รับสวัสดิการรักษาพยาบาลฟรีจากรัฐอยู่แล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่คนในชุมชนต้องการ คือ การมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันของชุมชนในวาระต่างๆ โดยมีสถานที่เอนกประสงค์ในการจัดกิจกรรมชุมชนร่วมกันของคนในชุมชน

3. ด้านการขยายตัวของสมาชิก วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสวัสดิการชุมชน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาระหว่างคนในชุมชนเป็นการลดการพึ่งพาจากภายนอก สามารถตอบสนองในสิ่งที่ต้องการของคนในชุมชนได้ทันทั่วทั้งตามศักยภาพของคนในชุมชน การได้เข้าไปร่วมการจัดการด้วยกันทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกิดการพัฒนาแนวความคิดและความสัมพันธ์ที่แนบแน่นยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของครอบครัวและชุมชนเข้มแข็ง จากผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อการขยายตัวขององค์กรสวัสดิการชุมชนมีค่าเฉลี่ยในภาพรวม 3.19 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านศักยภาพของการจัดบริการที่ครอบคลุมทั่วถึงการปรับปรุงหรือเพิ่มบริการบางอย่างเข้าไปอีกนั้น สอดคล้องกับ World Health Organization (อ้างถึงในสาคินต์ บัญชู,2527,น.10-11) ได้เสนอว่าปัจจัยพื้นฐานในการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมองเห็นว่าจะได้รับผลประโยชน์จากสิ่งตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ และการได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ” จึงทำให้เป็นการจูงใจคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

4. ด้านการเรียนรู้และการทำกิจกรรม จากผลการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติการมีโอกาสเข้าไปเรียนรู้และทำกิจกรรมค่าเฉลี่ย 3.14 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งกิจกรรมที่จัดในชุมชนต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าไปร่วมอยู่เสมอและต่อเนื่อง คือ การฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ การจัดเวทีประชาคมเพื่อทราบปัญหาของชุมชนและแนวทางแก้ไข โดยพิจารณาการจัดสวัสดิการที่เกิดขึ้นต้องขึ้นอยู่กับพลังอำนาจในตัวของชุมชนว่าเข้าไปจัดการสวัสดิการในระดับใดตั้งแต่การฟื้นฟู การพิจารณาสิ่งที่มีอยู่เดิมหรือคิดใหม่ทำใหม่ ตลอดจนปรับปรุงสิ่งที่จัดใหม่ให้เหมาะสมกับชุมชนตนเอง (ทักษิณ์ ลักษณะนิพนธ์, 2545, น.49) เช่น การจัดทำข้อมูลข่าวสารทั่วไป การจัดกิจกรรมตามพิธีกรรมประเพณีของท้องถิ่น กิจกรรมเหล่านี้องค์กรสวัสดิการชุมชนได้ดำเนินการอยู่เป็นปกติแต่อาจยังไม่หลากหลายหรือทั่วถึง ซึ่งต้องมีการปรับปรุงให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมบางอย่างอาจต้องใช้งบประมาณดำเนินการด้วย ดังนั้น เพื่อให้การเรียนรู้และการจัดทำกิจกรรมไม่ต้องลงทุนมากและกระทบกระเทือนต่อคนในชุมชนควรจัดทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปเพิ่มมูลค่า ทำให้ชุมชนรู้จักดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียงและเสียสละเพื่อชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงสังคมเพื่อให้เกิดชุมชนมีคุณภาพและที่ยั่งยืน

5. ด้านการยอมรับของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการจัดบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการความจำเป็นที่เกิดขึ้นได้ตามความคาดหวัง พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องของตัวผู้นำและคณะกรรมการเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งขององค์กรที่ต้องบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบ เสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใสและมีความสัมพันธ์ที่ดี จะเห็นจากผลการศึกษาของประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติค่าเฉลี่ยในภาพรวม 3.33 อยู่ในระดับปานกลาง อาจขึ้นอยู่กับองค์กรชุมชนต่างๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกันในเป้าหมายการดำเนินกิจกรรม บางองค์กรไม่ต้องใช้ความสามารถพิเศษอะไรมากนักจึงไม่ต้องอาศัยผู้นำที่เป็นนักคิดนักกิจกรรม แต่ถ้าองค์กรตั้งเป้าหมายไว้สูง เช่น ต้องพัฒนางานการออมเงินมากขึ้น หรือต้องการขยายบริการให้ครอบคลุมทั่วถึง องค์กรต้องใช้ผู้นำที่มีคุณสมบัติโดดเด่นสามารถวางแผน สามารถประสานเครือข่ายหรือระดมทุนได้ ดังนั้น ผู้นำและคณะกรรมการจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดจิตวิญญาณและพลังในการขับเคลื่อนองค์กร คือ การที่มีผู้นำมีความคิดอุดมการณ์วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเสียสละจะทำให้สมาชิกเกิดจิตวิญญาณร่วม (อภิญา เวชชัย และศิริพร ขอดกมลศาสตร์ 2547, น.182) อาจทำให้ประชาชนมีความต้องการพึ่งพาการจัดสวัสดิการของชุมชนมากกว่าพึ่งพาหน่วยงานรัฐ แม้ผลการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.4 แต่มีความคิดเห็นมากถึงระดับ ร้อยละ 27.6 อาจเป็นเพราะว่าการบริการของรัฐค่อนข้างล่าช้า เพราะมีระเบียบหลักเกณฑ์มากทำให้การบริการไปถึงมือ

ประชาชนใช้เวลาหลายวันไม่ทันต่อความต้องการ เพราะความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นส่วนมากจะเป็น ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น กรณีเงินทุนหมุนเวียนก็ไม่มีกองทุนที่จะจัดสรรให้อย่างทั่วถึง การอบรม ฝึกอาชีพที่เป็นการแบ่งปันเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนสามารถกระทำได้ง่ายกว่า โดยไม่ต้อง ลิ่นเปลืองและสลับซับซ้อนไม่ต้องใช้เทคนิคพิเศษอาจไม่ต้องอาศัยหน่วยงานรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Spicker,n.d. ได้อธิบายแล้ว “การที่สวัสดิการของประชาชนจะดีขึ้นได้นั้นประชาชน ต้องมีอิสระในการดำเนินการกิจกรรมบางอย่างได้ โดยปราศจากข้อจำกัดสามารถตัดสินใจเลือก ทางเลือกของตนเอง โดยไม่ถูกการครอบงำ” ในประเด็นของความเสียสละ ซื่อสัตย์ และ โปร่งใส ของเจ้าหน้าที่และกรรมการองค์กรมีผลน่าพอใจ แสดงให้เห็นว่าการทำงานของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นที่ไว้วางใจได้ตรวจสอบได้ไม่ว่าจะเป็นการทำบัญชี การพิจารณาจะให้บริการอย่างใดกับใคร โดยเสมอภาคกัน ในการจัดสวัสดิการจะคำนึงถึงเป้าหมายของสังคมว่าต้องการอะไรบ้าง เช่น การส่งเสริมโอกาสให้มีความเท่าเทียมกัน การแก้ปัญหาและการลดปัญหา การกระจายรายได้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน

6. ด้านการประสานงาน ผลจากการศึกษาพบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.09 อยู่ใน ระดับปานกลาง จากประเด็นต่างๆ ที่ศึกษา คือ การประสานงานร่วมมือกับองค์กรชุมชนอื่น เพื่อ ขยายเครือข่ายให้มั่นคง การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรชุมชนอื่น การ สนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสนับสนุนขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชนในการจัดสวัสดิการชุมชน จะพบว่าการจัดสวัสดิการชุมชนจะมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลายภาคส่วน ซึ่งการที่สวัสดิการชุมชนจะเกิดขึ้นได้และมีความยั่งยืนจะต้องเป็นหน้าที่ของทุก ฝ่ายที่จะต้องแสดงบทบาทในชุมชนเห็นประจักษ์ในลักษณะสอดคล้องประสานกลมกลืนตามบริบทของ ชุมชนตามโครงสร้างของการจัดสวัสดิการแบบพหุนิยม ประกอบด้วยสถาบันหรือองค์กรทาง สังคม 4 กลุ่ม คือ รัฐบาล องค์กรทางสังคมที่ไม่แสวงหากำไร องค์กรแบบไม่เป็นทางการและ องค์กรทางการค้าที่ไม่แสวงแสวงหากำไร (Gilbat ,2000,P.H 2) ที่มีการร่วมมือกันให้เกิดสวัสดิการ ในภาพรวมที่ดีขึ้นทำให้เกิดความยั่งยืนขององค์กรชุมชน จากการศึกษาแสดงว่ามีการประสานงาน และได้รับการสนับสนุนที่น่าพอใจไม่ว่าจะเป็นไปในรูปการพบปะพูดคุยการปรึกษาหารือการ สื่อสารรูปแบบอื่น ทั้งภายในและภายนอกชุมชนในการจัดหาวิทยากร ประสานการขอสนับสนุน ทรัพยากรอื่นๆ ที่มาช่วยให้การจัดสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและตรงกับความต้องการ มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สวัสดิการชุมชนต้องมีการประสานงานใกล้ชิดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อบรรลุการจัด สวัสดิการลงในแผนพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มาสนับสนุนกิจกรรมบริการ

บางประเภท เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้ติดเชื้อเอดส์ เพราะเงินเหล่านี้จะช่วยในลักษณะให้เปล่าให้แล้วมีวันหมดไปเรื่อยๆ จึงต้องมอบภาระนี้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ดังนั้น การจัดสวัสดิการชุมชนเป็นการจัดการที่เน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาสังคมและชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการสร้างหลักประกันในการดำเนินชีวิตของภาคประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งการจัดสวัสดิการชุมชนมีความหลากหลายของรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชนตอบสนองต่อประชาชนส่วนใหญ่ได้ และสามารถนำไปสู่องค์กรชุมชนที่มีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปส่วนใหญ่ได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

การศึกษาเรื่องแนวคิดและรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ผู้ศึกษาพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในแต่ละด้านนั้นมีผลต่อการสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนที่ได้รับบริการ ภายใต้งานของความร่วมมือกันของมนุษย์ที่จะมีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ แสดงถึงการตัดสินใจเลือกทางที่พึ่งพาตนเอง การมีความเสมอภาคของคนในชุมชนที่มีความแตกต่างกัน แต่มีความขาดแคลนเช่นเดียวกันให้เข้าถึงการจัดบริการอย่างทั่วถึงเป็นธรรม โดยใช้พลังความร่วมมือของชุมชนที่เกิดจากความเอื้อเฟื้อพึ่งพากันและความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นฐานจนเกิดเป็นจิตสำนึกร่วมกัน ทำให้องค์กรจัดสวัสดิการชุมชนมีศักยภาพที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานได้และยังเป็น “สัญลักษณ์” ของ “พลัง” ในชุมชนที่จะนำไปสู่พลังของครอบครัวพึ่งตนเองต่อไปได้ ข้อมูลที่ได้มานั้นให้เห็นว่าอย่างน้อยที่สุดการจัดรูปแบบขององค์กรจัดสวัสดิการชุมชนจะมีองค์ประกอบที่ผู้ศึกษาเสนอไปด้วย แม้จะแสดงผลอยู่ในระดับค่าปานกลางทุกด้านก็ตามแสดงถึงความพร้อมขององค์กรชุมชนในระดับหนึ่ง และหากได้เพิ่มการขับเคลื่อนปัจจัยในแต่ละด้านของการศึกษาในทุกกระบวนการ โดยเน้นพื้นฐานของแนวคิดชุมชน และแนวคิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงให้มีความประณีตยิ่งขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นก็จะเป็นปัจจัยที่สะท้อนความสำเร็จขององค์กรชุมชนให้เกิดความยั่งยืนและพึ่งตนเองได้ ในความคิดของผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมในด้านเหล่านี้

1. การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนองค์กรควรคิดรูปแบบการสร้างงานขึ้นมาเพื่อผลิต “รายได้” ตามฤดูกาลธรรมชาติหรือความต้องการทางเศรษฐกิจนอกชุมชน เช่น ใช้พื้นที่รวมเพื่อเพาะพันธุ์ปลาจัดจำหน่าย โดยองค์กรสนับสนุนการ

ลงทุนให้จัดหาตลาดให้ จะทำให้ผู้ที่มีรายได้น้อยไม่สามารถลงทุนด้วยกำลังตัวเองสามารถลงทุนร่วมกับผู้อื่นได้แล้วแบ่งปันผลกำไรอย่างเป็นระบบ

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน โดยให้มีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเน้นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญไม่ให้ถูกคุกคามทำลาย เพื่อให้คงสภาพเป็นแหล่งอาหารเป็นฐานของปัจจัยสี่ ช่วยลดรายจ่ายขยายรายได้ ซึ่งอาจทำร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่นั้น

3. การประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยต้องดึงองค์กรเอกชนภายนอกหรือภาคธุรกิจภายนอกเข้ามาเสริมเศรษฐกิจชุมชน เพื่อเป็นที่รองรับผลผลิตของชุมชน หรือร่วมมือการจัดกิจกรรมหารายได้อื่นที่ไม่เป็นการทำลายวัฒนธรรมศีลธรรมอันดีของชุมชน เช่น การจัดการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น

4. การส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญา โดยต้องมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้วยการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน เช่น ให้ความรู้เรื่องเอดส์ ไข้หวัดนก การกำจัดขยะ นอกจากนี้ ให้มีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาของคนในชุมชน โดยอาจตั้งเป็นคลังข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน คลังข้อมูลตัวอย่างผลผลิตต่างๆ ขึ้นมาเก็บไว้ในองค์กรจัดสวัสดิการแล้ว และใช้การมีความสัมพันธ์เป็นตัวเชื่อมผ่านไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือขยายผลต่อไปนอกชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนต่อยอดและแปรเป็นมูลค่าเพิ่มหนึ่งของชุมชน เป็นการกระจายตัวแห่งการพัฒนาการจัดสวัสดิการชุมชนสู่สังคมและประเทศในระดับต่างๆ

5. การประชาสัมพันธ์โดยใช้การประชาสัมพันธ์ให้ข่าวสารแก่คนในชุมชนมากกว่าเดิม ให้ความรู้ว่าองค์กรมีกิจกรรมอะไร มีวิธีการทำงานอย่างไร และคนในชุมชนจะได้ประโยชน์อะไรอย่างเปิดเผย จุดมุ่งหมายเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกถาวรมากที่สุด จะได้ระดมความคิดเห็นจากหลายๆ คน เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของมีอุดมการณ์ร่วมและนำไปสู่การออมทรัพย์เพิ่มขึ้น

6. การมีส่วนร่วมร่วมของภาคประชาชน โดยจะต้องให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการกระจายตัวให้ครบทุกกลุ่ม เช่น กลุ่มเด็กเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยแรงงาน กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับของกระบวนการจัดการสวัสดิการสังคม เพื่อให้คนในชุมชนรู้สึกการเป็นส่วนหนึ่งหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดสวัสดิการของตนเอง และสอดคล้องกับความพอดีกับความต้องการของกลุ่มคนในชุมชน ทำให้เกิดองค์กรชุมชนที่มีความมั่นคงได้และส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

7. การพัฒนาตามหลักปรัชญาแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้คนในชุมชนเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้ เพื่อให้คนในชุมชนรู้ตระหนักถึงความพอดีอย่างแท้จริง สามารถนำมาส่งเสริมให้ความรู้ และขยายผลต่อครอบครัว ชุมชนและสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ผู้ศึกษาขอเสนอสำหรับการศึกษายขยายผลในครั้งต่อไป เพื่อสามารถทำให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง และเป็นการขยายผลของการศึกษาค้างนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นว่ ควรศึกษาถึงการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จในแต่ละท้องถิ่น เพื่อดูถึงความแตกต่างในเชิงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และทางวัฒนธรรม ประเพณี ทำให้ทราบถึงรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีความหลากหลาย และความสำเร็จในการจัดสวัสดิการขององค์กรชุมชน ซึ่งสามารถนำไปเป็นรูปแบบการจัดสวัสดิการในระดับประเทศต่อไปได้